

Het taaljaar 2011

Meningen van bekende taalgebruikers

		1. Wat is de belangrijkste gebeurtenis of trend van het afgelopen taaljaar?	2. Wat is het beste boek (of artikel of website) over taal dat u dit jaar las of gebruikte?
Foto: Olga Zweekhorst		Ad Backus hoogleraar linguïstiek en sociolinguïstiek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dat de nadruk in de controverse tussen Wilders en Rutte lag op het <i>doe 's normaal man</i> in plaats van op 'de islamitische aap' die er de aanleiding voor vormde. 2. De satirische sportrubriek 'Het Nieuwste Schavot' in <i>de Volkskrant</i> op zaterdag. Die steekt geestig de draak met het taalgebruik om ons heen, met name in de media.
Foto: EO		Tijs van den Brink radio- en tv-presentator, journalist	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dat een zin als "Doe 's normaal man", die in de ene context volstrekt normaal is, in een andere setting totaal misplaatst kan zijn. 2. In mijn geval is dat toch het Groene Boekje op internet.
		Bart Chabot dichter	<ol style="list-style-type: none"> 1. De media-aandacht voor het onparlementaire parlementaire taalgebruik ("Doe 's normaal man"). 2. De massaal verspreide heruitgave van Remco Camperts <i>Het leven is vurrukkul-luk</i>. Mooie nieuwe taal blijkt vijftig jaar lang fris te kunnen blijven.
Foto: Iris vetter		Guus Middag essayist en columnist	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ik lig in bed en lees een Engelse krant op mijn telefoon. Ik zie een woord dat ik niet ken en zoek, op dezelfde telefoon, de betekenis. Als ik niet weet hoe ik het uit moet spreken, druk ik op een toets en hoor ik het, zo vaak ik maar wil. 2. Ik heb, ook tot mijn eigen verrassing, veel plezier beleefd aan <i>The Word Exchange</i>, een bloemlezing uit de Angelsaksische poëzie, uit de periode 550-1066 n.Chr. Ik kwam daar in het Oudengels onder meer een 'regnwyrn' tegen.
Foto: Wim Klaver		Erik van Muiswinkel cabaretier, tv-presentator	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het virusgewijs om zich heen grijpen van een oer-ouderwets spel als scrabble, in zijn nieuwe Wordfeud-gedaante. 2. Het <i>Handboek der Jeugd</i>, de verzamelde teksten van De Jeugd van Tegenwoordig, taalbeeldenstormers van grote vernieuwende klasse, en hetzelfde geldt voor Roos Rebergen en Spinvis.
Foto: Berry Lewis		Rik Smits journalist	<ol style="list-style-type: none"> 1. De razendsnel langer wordende tenen van opsporings- en handavingsambtenaren, die tegenwoordig zelfs op grond van een onschuldig 'sukkel' mensen zonder vorm van proces de cel in gooien. En dat vinden we normaal. 2. Het beste, dat is altijd lastig. Maar de mensen van Signalering Onjuist Spatiegebruik (www.spatiegebruik.nl) verdienen in elk geval een pluim voor hun niet-aflatende vechtlust.
Foto: Yvonne de Blaauw		Aleid Truijens schrijver en journalist	<ol style="list-style-type: none"> 1. De taalcreativiteit op internet, waar dagelijks woorden geboren worden als <i>handschudweigeraar</i>, <i>subsidiemacro</i>, <i>hysteriocratie</i>, <i>haatdemocraat</i>, <i>wegpest-homo</i>, <i>stapelonderzoek/ontstapelen</i> en – schitterend – <i>acceptgyros</i>. Ook opvallend: Mauro als zelfstandig naamwoord: 'weer een mauro', 'tallose mauro's', enz. 2. Ik las dit jaar eigenlijk geen boek over taal, wel tal van stukjes in kranten en op internet. Inspirerend in taalkundig opzicht, als kraambed voor nieuwe woorden en uitdrukkingen, vind ik de websites Geenstijl.nl, Fok.nl en straattaalwoordenboeken op internet.
Foto: Rijksoverheids.nl		Halbe Zijlstra staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	<ol style="list-style-type: none"> 1. De commotie over het taalgebruik in debatten in de Tweede Kamer. Dat laat zien dat taal mensen raakt. 2. De website van Onze Taal, met adviezen van de Taaladviesdienst. Bij twijfel altijd even raadplegen.

De belangrijkste gebeurtenis, het beste boek, het mooiste en het ergste woord – de redactie vroeg een aantal spraakmakende taalgebruikers wat hun het afgelopen jaar zoal opviel.

3. Wat is het ergste woord van 2011?

3. *Gedoogkabinet*. Dat blijkt niet een redelijk kabinet te zijn, geaccepteerd door de oppositie, maar één met een partij erin die geen verantwoordelijkheid draagt.

3. *Polderslacht*, een niet-bestaande, door de politiek bedachte vorm van ritueel slachten. Doel: faken dat je rekening houdt met religieuze bezwaren tegen het verbod op ritueel slachten.

3. *EHEC-bacterie* – hoe komkommertijd letterlijk komkommertijd werd.

3. Erge woorden bestaan niet. Erge ongelukken wel. De automobilist achteraan in de door de politie veroorzaakte file, op wie een door dezelfde politie opgejaagde auto met volle snelheid inreed, werd het slachtoffer van een niet voor hem bedoelde 'filefuik'.

3. *Van elkaar genieten*. In duizenden lifestyle-bladzijden, glossy's en vooral miljarden uren radio en televisie kan iedereen alleen maar 'van elkaar genieten'. Bah.

3. *Veiligheid*, in de zin van het meest misbruikte woord. Maar *okkupaajbeweging* verdient ook geen schoonheidsprijs, net zomin als *zierotolleruns* en al dat andere boerenklompen-Engels.

3. *Kanjer*. Iemand zo noemen die gepest wordt, gehandicapt is of een ernstige ziekte heeft – het is ongetwijfeld goed bedoeld, maar in mijn oren klinkt het cynisch. Nog even en het betekent gewoon 'kneus'.

3. *Langstudeerdersboete*. Het is geen boete, want je overtreedt geen wet. Als je ervoor kiest om langer te studeren, dan mag dat, maar wel tegen een hoger tarief.

4. Wat is het mooiste woord van 2011?

4. *Het*. Volgens sommigen verdwijnt dit lidwoord, maar dan kunnen we in het Limburgs niet meer naar een vrouw verwijzen (mijn Limburgs heeft namelijk *het* voor het Nederlandse *zij*).

4. *Dictator-domino*: hoewel we nog moeten afwachten wat ervoor terugkomt, is het toch mooi dat flink wat dictators in 2011 hun macht moesten afstaan.

4. *Bedrijfspoedel*.

4. Britt Dekker, in het radioprogramma *Echte Jannen*, in gesprek met Jan Roos, die zich wat zorgen begint te maken over zijn dunnende haar: "Heb jij kaal haar?" (met het van haar bekende Purmerendse accent).

4. *Warempel*. Je hoort het niet veel meer, maar het mooiste Nederlandse woord leeft nog!

4. *Mosselzaadinvanginstallatie*, in 32-punts letters over zes kolommen van de krant. Wat zal de koppenmaker genoten hebben!

4. Het meest houd ik van woorden die een proces of handeling in beeld brengen. Woorden als *zelfkazer* en *ziektewinst*. Woord van het jaar in die categorie is voor mij, in al zijn simpelheid: *plaszak*.

4. *Vrijheid*. Een cliché, maar daarom niet minder mooi. Wat ieder mens nodig heeft om zich volledig te kunnen ontplooiën, om gelukkig te worden.

5. Wie was dit jaar de beste taalgebruiker?

5. Bert Wagendorp. Vanwege zijn columnns, maar ook zijn bijdragen aan 'Het Nieuwste Schavot' (zie vraag 2).

5. De beste taalgebruiker is hij niet, maar ik vermoed dat we René van der Gijp niet moeten onderschatten in het scheppen van nieuwe begrippen, zoals 'Het was weer niet om aan te gluren.'

5. Johan Derksen – afgezien dan van zijn reclamewerk.

5. Ik schuif altijd naar het puntje van mijn stoel als ik hoor, en nog liever: zie, dat strafpleiter Bram Moszkowicz het woord gaat nemen. Scherp, precies, doelgericht, met een mooie ironische zweem erin, en een prachtige zachte *g*.

5. Wim Helsen, al enige jaren. Nu weer in het onbegrijpelijkerwijs geflopte televisiedramaatje *Geen probleem*.

5. Theo Nijland, sinds jaar en dag verreweg de beste liedtekstschrijver van Nederland.

5. A.F.Th. van der Heijden. Die liet in zijn roman *Tonio*, over zijn verongelukte zoon, zien wat woorden vermogen. In oude, veelgebruikte, woedende, bijtende, schurende, schaamtevolle, ongegeenerde en tedere woorden kwam Tonio nog eenmaal springlevend tot ons.

5. Harrie Wiertz, mijn speechschrijver, die altijd wel weer een leuke anekdote weet te vinden bij een toespraak, wat het onderwerp ook is.